

RZÓSKA, J. (Red.) 1976—The Nile, biology of an ancient river—*Monographiae Biologicae*, 29, Dr. W. Junk B. V., Publishers, Hague, ss. 417.

Książka pt. „Nil, biologia starożytnej rzeki” ukazała się pod redakcją naukową J. Rzóski, który jest również autorem znacznej części rozdziałów. Zespół autorski tego opracowania stanowi osiemnastu specjalistów, którzy w różnym okresie prowadzili badania Nilu, a obecnie reprezentują rozmaite ośrodki naukowe w Egipcie, Nowej Zelandii, Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej i Wielkiej Brytanii.

Książka jest wszechstronną monografią zawierającą analizę środowiska i biocenozy systemu rzecznoego Nilu, nawiązującą do jego pochodzenia i przekształceń na skutek działalności człowieka.

Autorzy poza analizą rzeki i związanych z nią zbiorników podają kompleksową charakterystykę jej zlewni zwracając uwagę na zmiany zachodzące w okresie wielu lat historii tego terenu.

Kompleksowe ujęcie, wielostronność analizy i umiejętność wskazania przyczyn zmian środowiska i biocenozy badanych systemów sprawia, że książka ta jest nie tylko unikalną monografią biologii Nilu, lecz równocześnie w pełni nowoczesnym studium pokazującym na wybranym przykładzie najnowsze kierunki badań ekologicznych.

Autorzy zestawili ogromną ilość wyników badań poczynając od pierwszych prac z połowy XIX wieku, do najnowszych opracowań. Uporządkowanie i uogólnienie tych danych nie było zadaniem łatwym. Badania poszczególnych autorów dotyczyły różnych fragmentów rozległego systemu rzeki Nil, stosowano różne metody badań i różne były szczegółowe obiekty zainteresowania poszczególnych badaczy.

Początkowe rozdziały książki dostarczają informacji o historii Nilu i rozwoju cywilizacji na tym obszarze. Dane z dziedziny geologii, archeologii i paleoekologii stały się podstawą ciekawego opisu.

Dalsze rozdziały prezentują florę i faunę omawianego terenu, ze zwróceniem uwagi na biogeografię, pochodzenie i zmiany składu gatunkowego i rozmieszczenia roślin, bezkręgowców, ryb, płazów, gadów, ptaków i ssaków.

Kolejny rozdział poświęcony jest zagadnieniom hydrologicznym i osadom w systemie rzeczonym. Autorzy omawiają bilans wodny systemu w poprzednich okresach i obecnie. Przedstawiają bogatą dokumentację o historii tworzenia się osadów w rzece.

Duży dział opracowania zawiera omówienie kolejnych partii systemu rzecznego. Autorzy uwzględniają dopływy rzeczne, jeziora i zbiorniki zaporowe (na przykład jeziora: Wiktorija, Tana, Albert, Nasser, Nubia i szereg innych).

Ostatni obszerny dział pracy (około 100 stron) poświęcony jest całościowo ujętej analizie hydrobiologicznej systemu rzecznego. Kolejne rozdziały zawierają informację o chemizmie wód, fitoplanktonie (skład gatunkowy, produktywność), zooplanktonie i bentosie. Oddzielnie omówiono słodkowodne kraby. Specjalny rozdział poświęcono niektórym grupom owadów (*Tabanidae*, *Simuliidae*, *Chironomidae*, *Culicidae* i inne) rozwijających się masowo, a w niektórych przypadkach silnie oddziaływających na życie człowieka i zwierząt hodowlanych.

Interesujący, o szerszym aspekcie ekologicznym, jest rozdział poświęcony *Eichhornia crassipes*, roślinie inwazyjnej stanowiącej poważny problem ze względu na intensywne zarastanie wód.

Poza wymienionymi problemami autorzy dyskutują jeszcze wiele innych zagadnień związanych ze specyfiką środowiska i biocenozy Nilu. Warto również podkreślić, że książka napisana jest bardzo ciekawie, zawiera bogaty materiał ilustracyjny, w tym wiele bardzo interesujących fotografii.

E. Pieczyńska